

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

2023 m. gruodžio 21 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus atrankos kolegija, susidedanti iš teisėjų Danguolės Bublienės (kolegijos pirmininkė), Alės Bukaviniienės ir Artūro Driuko, susipažinusi su 2023 m. gruodžio 6 d. paduotu atsakovų B. M. ir J. M. kasaciniu skundu dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2023 m. lapkričio 23 d. nutarties peržiūrėjimo

nustatė:

Atsakovai kasaciniu skundu skundžia Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2023 m. lapkričio 23 d. nutarties dalį, kuria šis teismas iš esmės paliko nepakeistą Šiaulių apygardos teismo 2023 m. birželio 14 d. sprendimą, kuriuo teismas nusprendė ieškinį tenkinti: pripažinti negaliojančiais *ab initio* UAB „Eurema“ laikotarpiu nuo 2022 m. sausio 7 d. iki 2022 m. balandžio 19 d. atliktus 86424,35 Eur dydžio mokėjimus iš kasos B. M.;

pripažinti *ab initio* UAB „Eurema“ laikotarpiu nuo 2022 m. sausio 7 d. iki 2022 m. balandžio 19 d. atliktus 86424,35 Eur dydžio mokėjimus iš kasos B. M. negaliojančiais, taikyti restituciją natūra – priteisti iš B. M. 86424,35 Eur dydžio sumą BUAB „Eurema“ naudai;

pripažinti negaliojančiais *ab initio* UAB „Eurema“ laikotarpiu nuo 2021 m. gruodžio 14 d. iki 2022 m. sausio 4 d. atliktus 3240 Eur dydžio mokėjimus J. M.;

pripažinti *ab initio* UAB „Eurema“ laikotarpiu nuo 2021 m. gruodžio 14 d. iki 2022 m. sausio 4 d. atliktus 3240 Eur dydžio mokėjimus J. M. negaliojančiais, taikyti restituciją natūra – priteisti iš J. M. 3240 Eur dydžio sumą BUAB „Eurema“.

Atsakovai kasaciniu skundu skundžia ir Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2023 m. lapkričio 23 d. nutarties dalį, kuria šis teismas priteisė iš atsakovų B. M. ir J. M. po 1089 Eur ieškovei likviduojamai dėl bankroto M. tikrajai ūkinėi bendrijai „Žaibas“ ir iš atsakovų B. M. ir J. M. ieškovei po 1210 Eur bylinėjimosi išlaidų pirmosios instancijos teisme, taip pat iš atsakovų ieškovei po 816,75 Eur bylinėjimosi išlaidų apeliacinės instancijos teisme.

Kasaciniu skundu atsakovai B. M. ir J. M. prašo panaikinti skundžiamas Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2023 m. lapkričio 23 d. nutarties dalį ir Šiaulių apygardos teismo 2023 m. birželio 14 d. sprendimo dalį ir pripažinti negaliojančiais atsakovės LUAB „Eurema“ atliktus mokėjimus 26 053,39 Eur sumai iš kasos atsakovui B. M. ir taikyti restituciją, o likusiose ginčijamose pirmosios instancijos teismo sprendimo dalyse (dėl atsakovės LUAB „Eurema“ atliktų mokėjimų iš kasos atsakovui B. M. 60 370,96 Eur sumai ir mokėjimo nurodymų atsakovei J. M. 3240 Eur sumai pripažinimo negaliojančiais ir restitucijos taikymo) ieškovės likviduojamos M. tikrosios ūkinės bendrijos „Žaibas“ ieškinį atmesti. Kasaciniu skundu atsakovai taip pat prašo paskirstyti pirmosios ir apeliacinės instancijos teismuose šalių turėtas bylinėjimosi išlaidas proporcingai patenkintų ir atmestų reikalavimų daliai ir atsižvelgiant į ieškinio reikalavimų kiekvienam atsakovui sumas.

Atsakovų kasacinis skundas grindžiamas CPK 346 straipsnio 2 dalies 1 ir 2 punktuose nurodytais kasacijos pagrindais – materialiosios ir proceso teisės normų pažeidimu, turinčiu esminės reikšmės vienodam teisės aiškinimui ir taikymui, jeigu šis pažeidimas galėjo turėti įtakos neteisėto sprendimo (nutarties) priėmimui, taip pat skundžiamame teismo sprendime (nutartyje) nukrypimu nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikos.

Atrankos kolegija pažymi, kad kasacinis teismas tikrina žemesnės instancijos teismų sprendimų (nutarčių) teisėtumą tik išimtiniais atvejais, kai yra bent vienas iš CPK 346 straipsnio 2 dalyje nustatytų kasacijos pagrindų (CPK 346 straipsnio 1 dalis). Kasaciniame skunde nepakanka vien tik nurodyti kasacijos pagrindą – įvardyti kasacijos pagrindo buvimą būtina pagrįsti išsamiais teisiniais argumentais (CPK 347 straipsnio 1 dalies 3 punktas). Be to, CPK 346 straipsnio 2 dalyje nurodyti kasacijos pagrindai patvirtina, jog kasacija leidžiama ne teisės klausimais apskritai, bet siekiant, jog kasaciniame teisme būtų nagrinėjamos tik tokios bylos, kuriose keliamų teisės problemų išsprendimas būtų reikšmingas vienodam teisės aiškinimui.

Kai kasacinis skundas paduodamas CPK 346 straipsnio 2 dalies 1 punkto pagrindu, kasaciniame skunde būtina nurodyti buvus pažeistą materialiosios ar proceso teisės normą, teisinius argumentus, patvirtinančius nurodytos (nurodytų) teisės normos (normų) pažeidimą bei argumentuotai pagrįsti, kad teisės pažeidimas, į kurį apeliuojama, turi esminę reikšmę vienodam teisės aiškinimui ir taikymui, taip pat kad jis (teisės pažeidimas) galėjo turėti įtakos neteisėto sprendimo (nutarties) priėmimui.

Kai kasacinis skundas paduodamas CPK 346 straipsnio 2 dalies 2 punkto pagrindu, kasaciniame skunde būtina nurodyti konkrečią Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisės aiškinimo ir taikymo praktiką, suformuotą byloje, kurių faktinės aplinkybės yra analogiškos ar iš esmės panašios į bylos, kurioje priimtas teismo sprendimas (nutartis) skundžiamas kasacine tvarka, bei argumentuotai pagrįsti, kad teismas skundžiamame procesiniame sprendime nukrypo nuo tokios Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotos praktikos. Tai daroma analizuojant apskųstuose teismų sprendimuose išdėstytus teisinius motyvus ir juos lyginant su Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuota teisės taikymo ir aiškinimo praktika.

Atsakovų kasaciniame skunde nurodomi tokie esminiai argumentai:

1. Atsakovai kasaciniame skunde nesutinka su skundžiamais teismų sprendimu ir nutartimi ir nurodo, kad teismų atsakovo B. M. atžvilgiu tenkintas ieškovės ieškinio reikalavimas yra daugiau nei 30 kartų didesnis nei ieškovės patenkinti turintiniai ieškinio reikalavimai atsakovės J. M. atžvilgiu. Tuo tarpu bylinėjimosi išlaidas (tiek žyminį mokestį valstybei, tiek išlaidas ieškovės ir LUAB „Eurema“ advokatų pagalbai apmokėti) teismai priteisė lygiomis dalimis iš abiejų atsakovų. Kasaciniame skunde keliamas klausimas, kad teismas pažeidė CPK 93 straipsnio 1 ir 4 dalių nuostatas, nustatančias, kad šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies, nors ši ir būtų atleista nuo bylinėjimosi išlaidų į valstybės biudžetą, o teismas gali nukrypti nuo CPK 93 straipsnio 1, 2 ir 3 dalyse nustatytų bylinėjimosi išlaidų paskirstymo taisyklių, atsižvelgdamas į tai, ar šalių procesinis elgesys buvo tinkamas, ir įvertindamas priežastis, dėl kurių susidarė bylinėjimosi išlaidos. Kasaciniame skunde daroma išvada, kad priteistinių išlaidų advokato pagalbai apmokėti proporcijos iš pralaimėjusių šalių turi būti nustatytos atsižvelgiant į jų atžvilgiu patenkintų reikalavimų dydį (proporcijas).
2. Kasacinio teismo praktikoje yra išaiškinta, kad pripažinti sandorį negaliojančiu taikant *actio Pauliana* institutą galima tik nustačius, kad egzistuoja visos šios sąlygos: 1) kreditorius turi turėti neabejotiną ir galiojančią reikalavimo teisę; 2) ginčijamas sandoris turi pažeisti kreditoriaus teises; 3) skolininkas neprivalėjo sudaryti ginčijamo sandorio; 4) skolininkas buvo nesąžiningas, nes žinojo ar turėjo žinoti, kad sudaromas sandoris pažeis kreditoriaus teises; 5) trečiasis asmuo, sudaręs su skolininku atlygintinį dvišalį sandorį, buvo nesąžiningas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus plenarinės sesijos 2012 m. lapkričio 6 d. nutarimas civilinėje byloje

Nr. 3K-P-311/2012).

3. Kasaciniame skunde teigiama, kad didžiosios dalies atliktų mokėjimų (63 511,74 Eur sumai) pirmosios instancijos teismas negalėjo pripažinti negaliojančiais, nes tam neegzistavo visų sąlygų sandorius pripažinti negaliojančiais *actio Pauliana* pagrindu ir skundžiamu sprendimu bei nutartimi buvo nukrypta nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. balandžio 9 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-7-115-469/2020 išaiškinimų, kad sprendamas dėl *actio Pauliana* pagrindu ginčijamo sandorio šalių sąžiningumo, teismas turi vertinti ne tik tai, ar ginčijamas sandoris pažeidė kitų skolininko kreditorių interesus, bet ir tai, kokiaje verslo aplinkoje veikė šalys, ar faktinės aplinkybės nesuponavo būtinumo skolininkui sudaryti ginčijamą sandorį, kokius interesus patenkinti siekė sandorį sudaręs trečiasis asmuo, atsisakymo sudaryti sandorį galimą poveikį jam, kaip verslo subjektui, bei jo paties kreditorių interesams.
4. Atsakovai, ginčijamais sandoriais gavę iš LUAB „Eurema“ pervestus pinigus – 63 610,96Eur sumą – panaudojo tenkindami ne savo, o pačios LUAB „Eurema“ poreikius, t. y. ginčijamais mokėjimais jam pervestas pinigų sumas atsakovai panaudojo LUAB „Eurema“ veikloje, jas perduodami pačiai LUAB „Eurema“, atsiskaitydami su LUAB „Eurema“ darbuotojais ir kontrahentais. Šias faktines aplinkybes savo procesiniuose dokumentuose nustatė žemesnės instancijos teismai, tačiau apeliacinės instancijos teismas nutarties 41 punkte sprendė, kad skolininkas *actio Pauliana* kontekste neturi visiškos laisvės pasirinkti, kam jis pirma įvykdys prievolę. Kasaciniame skunde pabrėžiama, kad atsakovai neturėjo visiškos laisvės pasirinkti, kam jie pirmiausia įvykdys prievolę, tačiau atsakovų atlikti atsiskaitymai už LUAB „Eurema“ su jos kreditoriais (darbuotojais ir kontrahentais) nėra ginčijami ar nugincyti kaip pažeidžiantys LUAB „Eurema“ kitų kreditorių interesus. Be to, aplinkybė, kad atsakovai už LUAB „Eurema“ sumokėtas sumas bendrovės kreditoriams neįtraukė į savo finansinių reikalavimų apimtį LUAB „Eurema“ bankroto byloje patvirtina tai, kad atsakovai siekė sąžiningų tikslų.
5. Kasaciniame skunde keliamas klausimas, kad teismai nepagrįstai ginčijamus sandorius pripažino negaliojančiais CK 1.80 straipsnio pagrindu, kaip prieštaraujančius imperatyviosioms įstatymo normoms – galiojant teismo pritaikytam LUAB „Eurema“ turto areštui. Šiaulių apygardos teismas 2022 m. kovo 31 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. eB2-312-883/2022 areštavo ne visą LUAB „Eurema“ turtą, o tik ilgalaikį turtą ir prie trumpalaikio turto priskiriamą nekilnojamąjį turtą ar turtines teises, kaip tai numato Juridinių asmenų nemokumo įstatymo 25 straipsnio 6 dalis. Ginčijamų sandorių dalykas yra piniginės lėšos ir trumpalaikis turtas, o ne minėta teismo nutartimi LUAB „Eurema“ areštuotas turtas. Taigi, pripažinti ginčijamus sandorius negaliojančiais CK 1.80 straipsnio pagrindu kaip prieštaraujančius imperatyviosioms įstatymo normoms nebuvo faktinio ir teisinio pagrindo, o teismai skundžiamuose procesiniuose sprendimuose net nenurodė, kokioms imperatyviosioms įstatymų normoms ginčijami sandoriai prieštarauja.

Atrankos kolegija, susipažinusi su kasacinio skundo argumentais, skundžiamos teismo nutarties ir sprendimo motyvais ir jų pagrindu padarytomis išvadomis, sprendžia, kad kasaciniame skunde nekeliamas tokių teisės klausimų, kurie atitiktų CPK 346 straipsnio 2 dalyje nurodytus bylos peržiūrėjimo kasacine tvarka pagrindus. Atrankos kolegijos vertinimu, kasacinio skundo argumentais nepagrindžiama, kad teismai netinkamai aiškino ir taikė skunde nurodytas teisės normas ir kad tai galėjo turėti įtakos neteisėto sprendimo (nutarties) priėmimui. Kasacinio skundo argumentais taip pat nepagrindžiamas nukrypimas nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotos teisės taikymo ir aiškinimo praktikos bei CPK 346 straipsnio 2 dalies 2 punkte nurodyto kasacijos pagrindo egzistavimas.

Kasacinis skundas pripažintinas neatitinkančiu CPK 346 straipsnio, 347 straipsnio 1 dalies 3 punkto reikalavimų, todėl jį atsisakytina priimti (CPK 350 straipsnio 2 dalies 3, 4 punktai).

Be to, kasacinis skundas neapmokėtas žyminiu mokesčiu. Kasaciniu skundu keliamas ginčas dėl sandorių dalių (63 610,96 Eur vertės) pripažinimo negaliojančiomis pagal ūkinės bendrijos bankroto administratoriaus *actio Pauliana* ieškinį. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus plenarinės sesijos 2012 m. lapkričio 6 d. nutarime civilinėje byloje Nr. 3K-P-311/2012 nutarime konstatuota, kad *actio Pauliana* pagrindu reiškiamas reikalavimas laikytinas turtiniu, o jo suma nustatoma pagal ginčijamų sandorių perleisto turto rinkos vertę (CPK 80 straipsnio 1 dalies 1 punktas, 85 straipsnio 1 dalies 1 punktas).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus atrankos kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 350 straipsnio 2 dalies 3, 4 punktais, 4 dalimi,

nutaria:

Kasacinį skundą atsisakyti priimti ir grąžinti jį padavusiam asmeniui.
Ši nutartis yra galutinė ir neskundžiama.

Teisėjai

Danguolė Bublienė

Alė Bukavinienė

Artūras Driukas